

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право
УДК 343.3/.7

Горпинюк Оксана Петрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Horpyniuk Oksana

*PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Criminal and Legal Disciplines
Lviv State University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0003-3110-6564*

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ ЩОДО
ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В КК УКРАЇНИ
IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL LAW ABOUT
PREVENTION TERRORISM INTO CRIMINAL LAW OF UKRAINE**

***Анотація.** Розглядаються проблеми імплементації норм міжнародного кримінального права в кримінальне право України. Досліджено особливості імплементації міжнародно-правових норм щодо протидії тероризму в КК України. Проаналізовано пропозиції до КК України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму та окреслено напрямки вдосконалення чинного КК України. Зроблено висновок, що багато кримінально-правових норм містять бланкетні диспозиції, які для розуміння змісту ознак складів кримінальних правопорушень відсилають до інших нормативно-правових актів (зокрема міжнародних договорів, конвенцій, актів іншогогалузевого законодавства), які своєю чергою роз'яснюють зміст забороняючих норм. У таких випадках можливе*

застосування міжнародно-правових норм і це не суперечитиме ст. 3 КК України. Констатовано, що дотримання міжнародних зобов'язань в національному законодавстві у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму цілком можливе не лише шляхом криміналізації окремих протиправних діянь в КК України, але й при збереженні уже наявних складів, які охоплюють вчинення посягань, рекомендованих міжнародним актом. При цьому вітчизняний законодавець має зберігати можливість певної варіативності вибору форми імплементації міжнародно-правових норм у кримінальне законодавство, зважаючи на публічність відповідної галузі та передусім збереження суверенітету та національних інтересів у зазначеній сфері. Проведене дослідження в цілому показує складність регулювання процесів імплементації норм міжнародного кримінального права в національне законодавство, вимагає ретельного аналізу міжнародного законодавства, яке повинно передувати інтеграції в КК України, потребує зважування інтересів усіх сторін міжнародних угод.

Ключові слова: імплементація, протидія тероризму, міжнародний договір.

Summary. *The law implementation provision issues of international criminal law in the criminal law of Ukraine are considered. Implementation's particularity of the international legal norms in respect of combating terrorism in the Criminal Law of Ukraine was studied. Proposals for Criminal Law of Ukraine related to the ratification of the Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism are analyzed. Improvements to existing Ukrainian criminal law are highlighted. It is concluded that availability of a number of criminal law provisions contains blanket dispositions which aimed to give a perception to the content of criminal breaches components referring to other legal acts (in particular, international treaties,*

conventions, acts of other sectoral legislation), which, in turn, explicate an essence of prohibitive provisions. In such cases, an appliance of international legal laws is eventual. It is defined that compliance with international obligations in national legislation relating to the ratification of the Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism is quite possible not only by criminalizing certain unlawful acts in the Criminal Code of Ukraine, but also through the keeping already available composition including committing offenses recommended by an international act. Herein, an internal legislator should retain the possibility of certain variability in choosing the form of implementation of international legal norms criminal legislation, taking into account the publicity of the relevant field and, above all, the preservation of sovereignty and national interests in the field. Basically, the carried out research demonstrates the complicity of regulating the implementation of international criminal law into national legislation requiring a comprehensive analysis of international legislation that should be preceded by integration into the Criminal Code of Ukraine, and requires the consideration of the interests of all parties of the international agreements.

Key words: *implementation, combating terrorism, international treaty.*

Постановка проблеми. Глобалізація та динамічність суспільних процесів у цілому світі, членство у міжнародних організаціях, врешті російська збройна агресія, викликала гостру необхідність нашої держави швидко реагувати на зміни правового, соціального, політичного та економічного характеру, гармонізувати національне законодавство з міжнародно-правовими нормами. Повномасштабна війна в Україні у лютому 2022 року ще більше прискорила темпи проведення реформ, які для неї стали питанням виживання та швидкого становлення сильної, демократичної та по-справжньому суверенної і незалежної європейської держави.

У зв'язку з набуттям Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі основна увага вітчизняного законодавця прикута до реформування кримінального законодавства, усунення суперечностей, колізій та загалом приведення законодавства відповідно до вимог міжнародних договорів, прийнятих Європейськими інституціями, членом яких є Україна. Відомий принцип «*Pacta sunt servanda*» - кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників та повинен ними добросовісно виконуватись (ст. 26 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, 1986 р.) знайшов своє втілення в Законі України «Про міжнародні договори». Так, відповідно до ст. 19 зазначеного закону чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства [1].

Водночас введення в дію міжнародно-правових норм та їх реалізація у вітчизняному кримінальному законодавстві України (далі – КК України) має свою специфіку. Адже згідно із ст. 3 КК України кримінальна протиправність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом. Зазначене законодавче положення можна зрозуміти так, що для того, щоб виконати зобов'язання за міжнародним договором потрібно внести зміни до чинного КК України, передбачити ті чи інші діяння кримінально-протиправними та вказати вид та розмір покарання за їх вчинення.

У цьому контексті виникають певні застереження. По-перше, необхідно обережно підходити до внесення змін до КК України з урахуванням міжнародних договорів, потрібно враховувати правила законодавчої техніки вітчизняного законодавства, слід уникати необґрунтованої криміналізації протиправних діянь, які призводять до невиправданих дублювань чи, навіть, колізій кримінально-правових норм

та змін окремих інститутів кримінального права. По-друге, необхідне чітке усвідомлення того, чи завжди імплементація міжнародно-правових норм у вітчизняне кримінальне законодавство неможлива без обов'язкового внесення змін безпосередньо до КК України?

Саме тому **метою наукової статті** є дослідження проблем імплементації норм міжнародного кримінального права в кримінальне право України на прикладі положень Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму та окреслення можливих напрямків вдосконалення чинного КК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації міжнародно-правових норм у кримінальному законодавстві України висвітлено у працях таких вітчизняних вчених як М.І. Хавронюка [2], Є.Л. Стрельцова [3], Г.В. Єпура [4], О.М. Броневицької [5], М.В. Піддубної [6] та інших. Вагомими також видаються напрацювання універсалізації та уніфікації вітчизняного законодавства у дослідженнях М.Г. Хаустова [7]. Водночас багато питань, які розкривають зазначені автори у своїх дослідженнях є дискусійними чи такими, що потребують подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Саме поняття «імплементація» (від англ. implement) – перекладається як здійснення, забезпечення, виконання. Існує дуже багато підходів до визначення цього поняття, однак у найбільш загальному значенні це поняття означає встановлений державою порядок застосування норм міжнародного права на її території конкретними засобами чи способами. У теорії правової науки виділяють різні способи імплементації міжнародних договорів, зокрема трансформація, відсилання, інкорпорація, рецепція. Вказані способи багатьма правниками [8] визначаються по-різному та мають дещо суперечливий зміст. Загалом видається правильною теза про те, що спосіб імплементації головним чином залежить від виду норм.

У теорії міжнародного права міжнародні норми поділяють на самовиконувані та несамовиконувані [9]. Самовиконувані міжнародні норми можуть застосовуватися безпосередньо в порядку, передбаченому для норм національного законодавства та не вимагають видання внутрішньодержавних актів щодо їх застосування. Водночас несамовиконувані не можуть самостійно регулювати відносини за участю суб'єктів внутрішньодержавного права та для їх реалізації необхідно прийняти внутрішньодержавний акт, який доповнює та конкретизує їх зміст.

Дослідники з кримінального права здебільшого вважають, що міжнародні договори кримінально-правового характеру належать до несамовиконуваних (О.М. Броневицька [5, с. 8], М.В. Піддубна [6, с. 10]) та потребують щоразу внесення змін до чинного кримінального законодавства держав-учасниць договору.

З цього приводу вважається цілком слушним зауваження Є.Л. Стрельцова, який зазначає, що при інтеграції міжнародно-правових і зарубіжних положень у національне публічне законодавство слід виходити з того, що аналіз публічного законодавства починається із звернення до основних положень, які визначають зміст та ознаки держави і передусім її державного суверенітету. Тому на думку науковця не слід відразу вести мову про їх пряме «впровадження» або про їх механічне «копіювання» в національне законодавство, так як такий підхід може прямо суперечити і його нормам, і існуючій правовій системі, і правовій ідеології, і правосвідомості професійних юристів і населення, що може викликати «тільки» відторгнення такого «зовнішнього» законодавства [3, с. 45].

Водночас, потрібно враховувати й те, що багато кримінально-правових норм містять бланкетні диспозиції, які для розуміння змісту ознак складів кримінальних правопорушень відсилають до інших нормативно-правових актів (зокрема міжнародних договорів, актів

іншогогалузевого законодавства), які своєю чергою роз'яснюють зміст забороняючих норм. У таких випадках можливе застосування міжнародно-правових норм і це не суперечитиме ст. 3 КК України. Такі способи реалізації міжнародних зобов'язань втілено в положеннях КК України. Наприклад, відповідно до ст. 8 КК України іноземці або особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили кримінальні правопорушення за її межами, підлягають в Україні відповідальності за цим Кодексом у випадках, передбачених міжнародними договорами...(загальна відсилка). Своєю чергою, ст. 243 КК України відсилає до нормативних актів, які регулюють скидання та поховання у морі шкідливих речовин чи сумішей. До таких нормативних актів належить, зокрема, Міжнародна конвенція 1973 року по запобіганню забрудненню суден [10, с. 5] (часткова відсилка).

Варто погодитись також з думкою Є.В. Стрельцова, про те, що зобов'язання запровадити в національне законодавство відповідне міжнародне положення може мати різний формальний «зовнішній» вигляд, а саме: 1) це може бути «дослівне» відображення таких положень; 2) загальне закріплення в національному законодавстві тільки відсилань до відповідних положень міжнародного або зарубіжного законодавства; 3) використання в національному законодавстві загальних складів злочинів, які одночасно будуть «перекривати» і національні склади, і відповідні конвенційні положення. Розуміння цього дасть змогу зберегти змістовну спрямованість вказаних міжнародно-правових положень при їх відображенні у національному кримінальному законодавстві [3, с. 49-50].

Доцільність та переваги вказаної автором третьої форми імплементації міжнародних зобов'язань у кримінальне законодавство можна проілюструвати на прикладі імплементації міжнародно-правових норм щодо протидії тероризму в чинний КК України. Так, станом на кінець 2022 року у Верховній Раді зареєстровано та прийнято за основу

законопроект від 21.10.2022 № 8146 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, а також до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення боротьби з тероризмом» [11]. Основною метою Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, підписаного Україною 28 жовтня 2015 року (Далі – Додатковий протокол) [12] є збільшення зусиль договірних сторін Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму в протидії тероризму та його проявам. У зв'язку з цим пропонується доповнити зазначену Конвенцію положеннями про криміналізацію «проходження навчання тероризму», «перетинання державного кордону України з терористичною метою», а також фінансування цих діянь. Логічно, що пропонується доповнити відповідними законодавчими новелами КК України. Водночас системне вивчення положень як самого Додаткового протоколу, Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму (16.05.2005), так і норм КК України про відповідальність за кримінальні правопорушення щодо протидії тероризму, дозволяє відмітити певні недоліки відповідної імплементації міжнародно-правових норм, запропонованих саме проектом № 8146, що веде до порушення правил законодавчої техніки, системності КК України, ускладнює розуміння його змісту.

Зокрема проектом пропонується нова редакція ст. 258-4 КК України. «Сприяння вчиненню терористичному акту, проходження навчання тероризму». Запропонована редакція статті 258-4 КК України передбачає доповнення вказівкою на проходження навчання тероризму. Водночас чинна редакція відповідної статті передбачає відповідальність за навчання особи з метою вчинення терористичного акту, яке є суміжним до запропонованого «проходження навчання тероризму», про що свідчать положення міжнародних актів. Зокрема, відповідно до положення статті 7

«Навчання тероризму» Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму (16.05.2005), а також положення, викладеного у статті 3 Додаткового протоколу «Проходження навчання тероризму», навчання особи тероризму – це *надання* інструкцій особі про методи чи засоби для вчинення, сприяння вчиненню терористичного злочину (ст. 7 Конвенції). Своєю чергою, проходження навчання тероризму – це *отримання* особою аналогічних інструкцій про методи чи засоби для вчинення, сприяння вчиненню терористичного злочину (ст. 3 Додаткового протоколу). Варто зауважити, що вимога встановити кримінальну відповідальність, як за надання інструкцій особі про методи чи засоби для вчинення терористичного злочину, так і за отримання особою відповідних навиків впливає також і з Директиви (ЄС) 2017/541 від 15.03.2017 про боротьбу з тероризмом (ст. 7 та ст. 8 Директиви) [13], у відповідність до якої також належить привести вітчизняне кримінальне законодавство.

У запропонованій примітці до статті 258-4 КК України міститься роз'яснення поняття проходження навчання тероризму. Так, під проходженням навчання тероризму в цій статті слід розуміти отримання особою інструкцій, включаючи набуття знань чи практичних навичок, від іншої особи стосовно виготовлення або використання вибухових речовин, вогнепальної чи іншої зброї або шкідливих чи небезпечних речовин, або стосовно інших специфічних методів чи засобів з метою здійснення діяльності, яка відповідно до закону є терористичною. Виходячи зі змісту примітки, визначення поняття «проходження навчання тероризму» повністю відтворює положення, викладене у статті 3 Додаткового протоколу «Проходження навчання тероризму». Єдиною відмінністю є те, що у запропонованій примітці йдеться про проходження навчання для вчинення не лише терористичного акту (чинна редакція ст. 258-4 КК України), але з метою здійснення діяльності, яка відповідно до закону є терористичною. Такий підхід в цілому видається схвальним, адже

проходження навчання тероризму не обмежується лише вчиненням одного терористичного акту.

Проектом № 8146 також пропонується доповнити КК України статтю 258-6 «Перетинання державного кордону України з метою здійснення діяльності, яка відповідно до закону є терористичною». Водночас вивчення положень Додаткового протоколу дозволяє констатувати певні упущення авторів проекту щодо криміналізації окремих діянь. Зокрема у Додатковому протоколі йдеться про рекомендацію сторонам Конвенції та Протоколу передбачити кримінальну відповідальність як за виїзд за кордон з метою вчинення терористичних посягань (стаття 4 Додаткового протоколу «Виїзд за кордон з терористичною метою»), так і за організацію чи сприяння іншим способом виїзду за кордон з метою терористичної діяльності (стаття 6 Додаткового протоколу «Організація чи сприяння іншим способом виїзду за кордон з метою терористичної діяльності»). Останнє зазначене діяння не передбачено у Проекті.

Враховуючи, що норми аналізованих міжнародних договорів, які рекомендують державам криміналізувати відповідальність, як за навчання особи терористичному злочину (коли їй надають відповідні інструкції), так і проходження особою навчання тероризму (коли вона отримує навички для вчинення терористичного злочину) видається доречним передбачити кримінальну відповідальність за такі діяння, однак вважаю недосконалим передбачати таку ознаку в ст. 258-4 КК України «Сприяння вчиненню терористичного акту», яка передбачає відповідальність також із за вербування, і за озброєння з метою вчинення терористичного акту. За своїм змістом відповідні діяння: навчання тероризму та проходження навчання тероризму становлять готування до вчинення кримінального правопорушення та підпадають під визначення цієї стадії вчинення кримінального правопорушення, встановленого у ст. 14 КК України.

Готуванням до вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з тероризмом також слід вважати в'їзд та виїзд за кордон з терористичною метою. Примітно, що до таких висновків можна дійти аналізуючи Проект нового КК України. Автори Проекту КК України передбачили відповідальність за проходження навчання тероризму та проведення навчання тероризму, а також перетин кордону України з метою здійснення терористичного злочину в окремій статті 7.2.10. «Підготовка до терористичної діяльності». Відповідно до цієї статті підлягає кримінальній відповідальності за злочин 5 ступеня особа, яка з метою здійснення терористичного діяння, участі в діяльності терористичної групи чи фінансування тероризму вчинила наступні діяння: проходила навчання, проводила навчання, прибула до України чи держави-члена Європейського Союзу або переміщувалась транзитом Україною, залишила територію України чи держави-члена Європейського Союзу, заволоділа предметом, коштами, інформацією або склала чи використала підроблений офіційний документ [14].

Що ж до таких протиправних діянь як «вербування» та «озброєння», то вони повною мірою охоплюються таким посяганням як «Втягнення особи у вчинення терористичного акту» (ст. 258-1 КК України). До того ж озброєння особи з метою вчинення терористичного акту може бути частиною навчання або проходження навчання тероризму. У цьому зв'язку виникає питання про недоцільність існування в КК України двох окремих статей «Втягнення у вчинення терористичного акту» (ст. 258-1) та «Сприяння вчиненню терористичного акту» (ст. 258-3), про що вже давно наголошується в юридичній літературі. Зокрема В.П. Ємельянов слушно відзначає, що у ст. 258-1 КК передбачається відповідальність за втягнення особи у вчинення терористичного акту, а в ст. 258-4 КК – за вербування особи з метою вчинення терористичного акту, а так само використання особи з цією метою. Тобто за фактично однакові дії встановлюється

відповідальність у різних статтях КК, що штучно породжує колізію норм [15, с. 54-55]. До того ж аналіз судової практики показує, що чинна ст. 258-4 КК України (сприяння вчиненню терористичного акту) практично не застосовується. Більшість переглянутих вироків з Єдиного державного реєстру судових рішень свідчать про переважну кваліфікацію різного роду сприяння тероризму за ст. 258-1 КК про втягнення у вчинення терористичного акту або ж сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації за ст. 258-3 КК. Видається, що такі діяння, як організація чи сприяння іншим способом виїзду за кордон з метою терористичної діяльності як рекомендація криміналізації в КК України за статтею 6 Додаткового протоколу повністю підпадає під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258-3 чинного КК України.

Потрібно також зауважити, що сприяння діяльності терористичної групи чи організації чи сприяння вчиненню терористичного злочину слід вважати участю в діяльності терористичної групи чи організації. Зокрема розробники Проєкту нового КК передбачили відповідальність за участь особи у діяльності терористичної групи, якщо вона створила терористичну групу, керувала її діяльністю, була учасником такої групи або сприяла такій групі чи вчиненню злочину її учасником або іншою особою на виконання завдання терористичної групи (ст. 7.2.7) [14].

Що ж до інших пропозицій за проєктом № 8146, привертає увагу пропозиція доповнити статтю 258-5 КК України «Фінансування тероризму» вказівкою на нові злочинні діяння: «навчання тероризму, перетинання державного кордону України з терористичною метою». Видається, що вказувати у відповідній статті на заборону фінансування кожного злочинного діяння, яке пов'язане з терористичною діяльністю не видається доцільним. По-перше, у вказаній статті перелік злочинних дій невичерпний, на що вказує зворот «провадження будь-якої іншої

терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій». До того ж проектом пропонується відповідальність за фінансування навчання тероризму, однак упущено фінансування проходження навчання тероризму, які відрізняються, що й було відзначено у цій статті. По-друге, використання переліків злочинних діянь терористичної спрямованості значно перевантажує диспозицію статті, ускладнює її розуміння, що й суперечить вимогам юридичної техніки та лаконічності викладу кримінально-правових норм. Саме тому видається доцільним переформулювати диспозицію статті 258-5 КК «Фінансування тероризму» без вказівки на довгі переліки злочинних діянь терористичної спрямованості.

В теорії та практиці кримінального права переважає думка про те, що в силу того, що у переважній більшості міжнародних договорів вказано ознаки тільки суспільно-небезпечних діянь, то санкції за їх вчинення кожна держава має встановити самостійно відповідно до міжнародних зобов'язань, шляхом внесення змін і доповнень до КК України. Зокрема відповідно до п. 16 постанови Пленуму ВСС України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19 грудня 2014 року № 13 «Про застосування судами міжнародних договорів при здійсненні правосуддя» вказано, що норми міжнародних договорів, які визначають ознаки складу кримінально караного діяння, не можуть застосовуватися судами України безпосередньо, оскільки такими договорами прямо встановлюється обов'язок держави забезпечити виконання передбачених договором обов'язків шляхом встановлення покарання за певні злочини внутрішнім (національним) законом [16]. Водночас потрібно наголосити, що такий підхід може бути виправданий, якщо законодавець має можливість певного вибору щодо способу закріплення в національному законі ознак складів кримінальних правопорушень та покарань за їх вчинення з урахуванням існуючих інститутів кримінального права. Зокрема така

варіативність для національного законодавця видається закладена в положеннях Додаткового протоколу, підписаного Україною 28 жовтня 2015 року. Так, відповідний протокол хоча й не містить рекомендації щодо видів та розмірів покарань, але передбачає положення про те, що установлення, виконання та застосування видів криміналізації визначених в цьому документі повинні, з-поміж іншого, відповідати принципу пропорційності з урахуванням законних цілей, які переслідують, і їхньої необхідності в демократичному суспільстві, а також повинні виключати будь-яку форму свавілля або дискримінаційного ставлення (ч. 2 ст. 8) [12].

Висновки. Таким чином проведене дослідження у статті дозволяє констатувати: 1) дотримання міжнародних зобов'язань в національному законодавстві у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму цілком можливе не лише шляхом криміналізації окремих протиправних діянь в КК України, але й при збереженні уже наявних складів, які охоплюють вчинення посягань, рекомендованих міжнародним актом. При цьому вітчизняний законодавець має зберігати можливість певної варіативності вибору форми імплементації міжнародно-правових норм у кримінальне законодавство, зважаючи на публічність відповідної галузі та передусім збереження суверенітету та національних інтересів у зазначеній сфері; 2) потрібно враховувати й те, що багато кримінально-правових норм містять бланкетні диспозиції, які для розуміння змісту ознак складів кримінальних правопорушень відсилають до інших нормативно-правових актів (зокрема міжнародних договорів, конвенцій, актів іншогогалузєвого законодавства), які своєю чергою роз'яснюють зміст забороняючих норм. У таких випадках можливе застосування міжнародно-правових норм і це не суперечитиме ст. 3 КК України; 3) аналіз пропозицій за проектом № 8146 показав, що більшість ознак запропонованих складів кримінальних правопорушень уже охоплюються наявними інститутами кримінального

права, зокрема такі діяння як навчання особи тероризму, проходження навчання тероризму, перетинання державного кордону України з метою здійснення діяльності, яка відповідно до закону є терористичною повністю відповідають такій стадії вчинення кримінального правопорушення, як готування (ст. 14 КК); організація чи сприяння іншим способом виїзду за кордон з метою терористичної діяльності, що рекомендована ст. 6 Додаткового протоколу повністю підпадає під ознаки уже існуючої кримінальної відповідальності за ст. 258-3 КК «сприяння діяльності терористичної групи чи терористичної організації»; пропозиції щодо доповнення ст. 258-5 КК «Фінансування тероризму» вважаються недоцільними оскільки значно перевантажують диспозиції статей, ускладнюють їх розуміння, що й суперечить вимогам юридичної техніки та лаконічності викладу кримінально-правових норм. Тому пропонується переформулювати диспозицію статті 258-5 КК «Фінансування тероризму» без вказівки на довгі переліки злочинних діянь терористичної спрямованості, для яких здійснюється фінансування. Перспективними також видаються подальші наукові розробки щодо уніфікації кримінально-правових норм щодо протидії тероризму чинного КК України (йдеться, зокрема про сприяння діяльності терористичної групи чи терористичної організації, ст. 258-2 КК; сприяння вчиненню терористичного акту, ст. 258-4 КК; втягнення у вчинення терористичного акту, ст. 258-1 КК); 4) проведене дослідження в цілому показує складність регулювання процесів імплементації норм міжнародного кримінального права в національне законодавство, вимагає ретельного аналізу міжнародного законодавства, яке повинно передувати інтеграції в КК України, потребує зважування інтересів усіх сторін міжнародних угод.

Література

1. Про міжнародні договори: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>(дата звернення: 26.01.2023).
2. Хавронюк М.І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації. Київ : Істина, 2005. 264 с.
3. Стрельцов Є.Л. Складні сучасні процеси інтеграції міжнародного, зарубіжного та національного законодавств. Вісник кримінологічної асоціації України. 2016. № 1(12). С. 42–53.
4. Єпур Г.В. Впровадження міжнародно-правових актів в кримінальне законодавство України : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Харків, 2005. 195 с.
5. Броневицька О.М. Відповідність кримінального законодавства України чинним міжнародним договорам : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2011. 22 с.
6. Піддубна М.В. Імплементация норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини у Кримінальний кодекс України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Київ, 2020. 17с.
7. Хаустова М.Г. Вплив глобалізації на правову систему України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №1. С. 66–70.
8. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права. Мультимедійний навчальний посібник. Національна академія внутрішніх справ. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/enforcement/info/lec8.html>
9. Буроменський М. Деякі особливості застосування в Україні міжнародних договорів про боротьбу зі злочинністю. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2 (17). С. 50–57.
10. Антипов В.І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми,

- судова практика, науково-практичний коментар. Харків : Право, 2019. 1200 с.
11. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, а також до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення боротьби з тероризмом: Проект Закону України від 21.10.2022 № 8146. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=8146&conv=9>(дата звернення: 26.01.2023).
 12. Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, підписаного Україною 28 жовтня 2015 року. (Додатковий протокол ратифіковано із заявою Законом № 2589-IX від 20.09.2022). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-15/print(дата звернення: 26.01.2023).
 13. DIRECTIVE (EU) 2017/541 of the EUROPEAN PARLIAMENT and of the COUNCIL of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32017L0541> (дата звернення: 26.01.2023).
 14. Проект КК України (станом на 30.12.2022). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>
 15. Ємельянов В.П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія / В. П. Ємельянов. Х. : Право, 2016. 88 с.
 16. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.12.2014 № 13 «Про

застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14#Text> (дата звернення: 26.01.2023).

References

1. Pro mizhnarodni dohovory: Zakon Ukrainy vid 29 chervnia 2004 roku № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> [in Ukrainian].
2. Khavroniuk M.I. (2005). Suchasne zahalnoievropeiske kryminalne zakonodavstvo: problemy harmonizatsii. Kyiv : Istyna, 264 s. [in Ukrainian].
3. Streltsov Ye.L. (2016). Skladni suchasni protsesy intehratsii mizhnarodnoho, zarubizhnoho ta natsionalnoho zakonodavstv. Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy, № 1(12). S. 42–53. [in Ukrainian].
4. Yepur H.V. (2005). Vprovadzhennia mizhnarodno-pravovykh aktiv v kryminalne zakonodavstvo Ukrainy: dys. kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.08. Kharkiv, 195 s. [in Ukrainian].
5. Bronevytska O.M. (2011). Vidpovidnist kryminalnoho zakonodavstva Ukrainy chynnym mizhnarodnym dohovoram: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Lviv, 22 s. [in Ukrainian].
6. Piddubna M.V. (2020). Implementatsiia norm mizhnarodnoho kryminalnoho prava pro voenni zlochyny u Kryminalnyi kodeks Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. yuryd. Nauk : Kyiv, 17 s. [in Ukrainian].
7. Khaustova M.H. (2019). Vplyv hlobalizatsii na pravovu systemu Ukrainy. Porivnialno-analitychne pravo, №1. S. 66–70 [in Ukrainian].
8. Osoblyvosti zastosuvannia norm mizhnarodnoho ta yevropeiskoho prava. Multymediinyi navchalnyi posibnyk. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/enforcement/info/lec8.html> [in Ukrainian].

9. Buromenskyi M. (1999). Deiaki osoblyvosti zastosuvannia v Ukraini mizhnarodnykh dohovoriv pro borotbu zi zlochynnistiu. Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy, № 2 (17). S. 50–57. [in Ukrainian].
10. Antypov V.I. (2019). Kryminalnyi kodeks Ukrainy v konteksti mizhnarodnoho prava ta praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: pravovi normy, sudova praktyka, naukovo-praktychnyi komentar. Kharkiv : Pravo, 1200 s. [in Ukrainian].
11. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy u zviazku z ratyfikatsiieiu Dodatkovoho protokolu do Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia teroryzmu, a takozh do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia borotby z teroryzmom: Proekt Zakonu Ukrainy vid 21.10.2022 № 8146. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=8146&conv=9> [in Ukrainian].
12. Dodatkovyi protokol do Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia teroryzmu, pidpysanoho Ukrainoiu 28 zhovtnia 2015 roku. (Dodatkovyi protokol ratyfikovano iz zaiavoiu Zakonom № 2589-IX vid 20.09.2022). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-15/print [in Ukrainian].
13. DIRECTIVE (EU) 2017/541 of the EUROPEAN PARLIAMENT and of the COUNCIL of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32017L0541> [in Ukrainian].
14. Proiekt KK Ukrainy (stanom na 30.12.2022). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf> [in Ukrainian].

15. Yemelianov V.P. (2016). Antyterorystychnе zakonodavstvo: poniattia, systema, shliakhy vdoskonalennia: monohrafiia. Kh. : Pravo, 88 s. [in Ukrainian].
16. Postanova Plenumu Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 19.12.2014 № 13 «Pro zastosuvannia sudamy mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy pry zdiisnenni pravosuddia». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14#Text> [in Ukrainian].